

**РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА**

13-14– 2730 / 16
Београд

Заштитник грађана
Zaštitnik građana

дел.бр. 52409 датум 30.12.2016.

На основу члана 138. став 1. Устава Републике Србије¹ и члана 31. став 2. Закона о Заштитнику грађана² у поступку контроле законитости и правилности рада Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање, поступајући по притужби С. Б. из Панчева, Заштитник грађана је

УТВРДИО

Републички фонд за пензијско и инвалидско осигурање, Дирекција Покрајинског фонда, Филијала Панчево, је начинила пропуст у раду, јер, супротно правилима управног поступка и принципима добре управе, притужиоцев захтев за остваривање права на новчану накнаду за помоћ и негу другог лица поднет дана 10. децембра 2015. године није, као ненадлежан орган, одмах по пријему проследила Центру за социјални рад, као надлежном органу, чиме је грубо повређено право притужиоца на добијање одлуке у законском року и на делотворно правно средство.

Имајући у виду утврђени пропуст, Заштитник грађана упућује Републичком фонду за пензијско и инвалидско осигурање следеће

ПРЕПОРУКЕ

I

Републички фонд за пензијско и инвалидско осигурање, Дирекција Покрајинског фонда, Филијала Панчево ће, поступајући у складу са одредбама Закона о општем управном поступку³, захтев притужиоца за остваривање права на новчану накнаду за помоћ и негу другог лица од 10. децембра 2015. година проследити надлежном Центру за социјални рад, на одлучивање.

II

Републички фонд за пензијско и инвалидско осигурање, Дирекција Покрајинског фонда, Филијала Панчево ће приликом прослеђивања предметног захтева притужиоца указати Центру за социјални рад, да, уколико приликом одлучивања о

¹ „Сл. гласник РС“ бр. 98/06.

² „Сл. гласник РС“ број 79/05 и 54/07.

³ „Сл. лист СРЈ“, број 33/97 и 31/01.

његовом захтеву нађе да су испуњени услови за признање права, обавезно узме у обзир чињеницу да је захтев поднет 10. децембра 2015. године Филијали Панчево, како притужилац не би трпео штетне последице због утврђеног пропуста у раду поменуте филијале.

III

Филијала Панчево ће упутити писано извињење подносиоцу притужбе С. Б. због начињеног пропуста у раду.

IV

Републички фонд за пензијско и инвалидско осигурање ће се старати да у свом будућем раду, руководећи се начелом законитости, заштите права грађана и начелом помоћи неугој странци, захтеве грађана за остваривање права на новчану накнаду (додатак) за помоћ и негу другог лица, који нису осигураници нити корисници пензија, без одлагања проследи надлежном Центру за социјални рад.

Републички фонд за пензијско и инвалидско осигурање ће обавестити Заштитника грађана о поступању по овим препорукама у року од 30 дана од дана достављања.

Разлози

Заштитник грађана примио је 2. јуна 2016. године притужбу С. Б. из Панчева, којом је тражио од овог државног органа заштиту права и слобода које му гарантује правни поредак Републике Србије. Притужилац је изразио незадовољство, због тога што не може да оствари право на инвалидску пензију и право на новчану накнаду за помоћ и негу другог лица по захтеву који је предао 10. децембра 2015. године. У вези са захтевом за туђу негу и помоћ, притужилац је навео да није добио одговор. Притужилац је у вези са тим, навео да се није обраћао Центру за социјални рад у писаној форми ради остварења тог права пред тим органом. Приложио је решење *Покрајинског фонда, Филијале Панчево, РФ ПИО бр. 38-192.10-072802 од 5. маја 2015. године* којим је одбијен његов захтев за остваривање права на инвалидску пензију, а у образложењу решења је наведено да је првостепени орган вештачења према налазу, мишљењу и оцени бр. 9 од 20. 4. 2015. године утврдио да, у смислу члана 21. Закона, не постоји потпуни губитак радне способности. Дирекција Покрајинског фонда РФ ПИО одбила је његову жалбу на наведено решење решењем бр. 30-02/182.10-72802 од 6. 10. 2015. године. Притужилац је приложио и решење *Филијале Панчево, Националне службе за запошљавање бр. 1500-1002-247/15 од 26. 11. 2015. године* којим је утврђен 3. степен тешкоћа и препрека у раду, односно да су тешкоће и препреке потпуне/вишеструке односно да је радни учинак мањи од једне трећине радног учинка запосленог на уобичајеном радном месту без обзира на занимање и послове.

Поводом притужбе у конкретном случају, Заштитник грађана је покренуо поступак контроле законитости и правилности рада Републичког фонд за пензијско и инвалидско осигурање. Поменути орган је доставио одговор, у ком је, између осталог, у смислу предметног захтева, наведено следеће: да је решењем Филијале Панчево одбијен захтев притужиоца за остварење права на инвалидску пензију; да је одбијена и жалба притужиоца и да је у току управни спор по тужби притужиоца; да су списи предмета достављени суду 30. децембра 2015. године заједно са захтевом за остварење права на новчану накнаду за помоћ и негу другог лица од 10. децембра 2015. године; да по захтеву притужиоца за остварење права на новчану накнаду за помоћ и негу другог лица Филијала није поступала, јер притужилац у моменту поднетог захтева није био

осигураник (био је лице ван радног односа) нити је био корисник права из пензијско и инвалидског осигурања; да је према томе за пријем захтева и вођење поступка био надлежан Центар за социјални рад; да је предметни захтев могао бити уступљен Центру за социјалну рад те да то није учињено, јер би се поступак по захтеву спровео тек након враћања списка предмета из суда, по окончању судског поступка у зависности од донете судске одлуке; да би захтев притужиоца за остварење права на новчану накнаду за помоћ и негу другог лица био у надлежности Фонда уколико би притужилац остварио право на инвалидску пензију када се поступак по захтеву за признање права на инвалидску пензију оконча.

Уставом Републике Србије утврђено је: да владавина права почива на неотуђивим људским правима и да се остварује повиновањем власти Уставу и закону (члан 3.); да свако има право на једнаку законску заштиту, без дискриминације (члан 21); да свако има право да независан, непристрасан и законом већ установљен суд, правично и у разумном року, јавно расправи и одлучи о његовим правима и обавезама, основаности сумње која је била разлог за покретање поступка... (члан 32. став 1.); да свако има право на жалбу или друго правно средство против одлуке којом се одлучује о његовом праву, обавези или на закону заснованом интересу (члан 36. став 2.); да се особама са инвалидитетом, ратним ветеранима и жртвама рата пружа се посебна заштита, у складу са законом; да се фондови социјалног осигурања оснивају у складу са законом (члан 69. ст. 4. и 5).

Конвенција о правима особа с инвалидитетом⁴ прописује да државе стране уговорнице признају право особа са инвалидитетом на социјалну заштиту и на остваривање тог права без дискриминације на основу инвалидитета и да ће предузети одговарајуће кораке ради очувања и унапређивања овог права.

Закон о општем управном поступку прописује следеће: да органи који поступају у управним стварима решавају на основу закона и других прописа (члан 5); при вођењу поступка и решавању у управним стварима, органи су дужни да странкама омогуће да што лакше заштите и остваре своја права и правне интересе, водећи рачуна да остваривање њихових права и правних интереса не буде на штету права и правних интереса других лица, нити у супротности са законом утврђеним јавним интересима; (члан 6 став 1); кад овлашћено службено лице, с обзиром на постојеће чињенично стање, сазна или оцени да странка или други учесник у поступку има основа за остварење неког права или правног интереса, упозориће их на то (члан 6. став 2); да орган који води поступак стара се да незнање и неукост странке и других учесника у поступку не буду на штету права која им по закону припадају (члан 15); **да кад орган поштом добије поднесак за чији пријем није надлежан, а несумњиво је који је орган надлежан за пријем, послаће поднесак без одлагања надлежном органу, односно суду и о томе ће обавестити странку** (члан 56. став 3).

Одредбом члана 84. став 2. Закона о пензијском и инвалидском осигурању прописано је да се права из пензијског и инвалидског осигурања која се остварују у Републичком фонду за пензијско и инвалидском осигурању обезбеђују у поступку предвиђеном законом којим је уређен општи управни поступак, ако Законом о пензијском и инвалидском осигурању није друкчије уређено, што значи да Фонд, решавајући о правима, обавезама и правним интересима грађана примењује Закон о општем управном поступку. Такође је прописано следеће: да је у поступку за остваривање права из пензијског и инвалидског осигурања фонд дужан да осигураницима и корисницима права пружа стручну помоћ (члан 88. ст.

⁴ Члан 28. став 2. Закона о потврђивању Конвенције о правима особа са инвалидитетом („Сл. гласник РС - Међународни уговори“, бр. 42/2009).

1. и 2); да **право на новчану накнаду за помоћ и негу другог лица, има осигураник и корисник пензије**, коме је због природе и тежине стања повреде или болести утврђена потреба за помоћи и негом за обављање радњи ради задовољавања основних животних потреба (члан 41a).

Одредба члана 79. став 1. Закона о државној управи⁵ прописује да су органи државне управе дужни да на примерен начин, пре свега у просторијама у којима раде са странкама, обавештавају странке о њиховим правима, обавезама и начину остваривања права и обавеза.

Чланом 92. ст. 1. и 2. Закона о социјалној заштити⁶ прописано је да **право на додатак за помоћ и негу другог лица** има лице коме је због телесног или сензорног оштећења, интелектуалних потешкоћа или промена у здравственом стању неопходна помоћ и нега другог лица да би задовољило своје основне животне потребе. Право на додатак за помоћ и негу другог лица остварује лице из става 1. овог члана **ако то право не може да оствари по другом правном основу**. Одредбом члана 95. став 5. овог закона прописано је да се право на додатак за помоћ и негу другог лица и право на увећани додатак за помоћ и негу другог лица признаје од дана подношења захтева ако су у моменту подношења захтева испуњени услови за признавање права.

Стандард добре управе не дозвољава нечињење и пасивност, већ тражи активан, ангажован став органа управе према обављању послова из свог делокруга и законито вршење тих послова ради остваривања циља због кога су органу дата јавна овлашћења. Органи управе који воде поступак су дужни да обезбеде успешно и квалитетно остваривање и заштиту права и правних интереса физичких лица, правних лица и других странака. У случају грешке која се негативно одражава на права или интересе грађана, органи јавне власти, односно јавни службеници ће се извинити и последице грешке отклонити на најбржи могући начин, и грађане обавестити о праву на одговарајуће правно средство и на притужбу због пропуста. Обавезу исправљања пропуста и отклањања последица у односу на грађане, када околности случаја указују на такву потребу или могућност, имају и други органи јавне власти и јавни службеници, иако сами нису направили пропуст. Јавни службеник скреће пажњу грађанима на грешке или пропусте у поднесцима и документацији и омогућава им да их исправе и допуне.

Сагледавајући наводе притужиоца и достављено изјашњење органа управе, као и релевантне прописе, може се закључити да је притужилац поднео захтев за остварење права на новчану накнаду за помоћ и негу другог лица 10. децембра 2015. године а да Филијала Панчево није поступила по предметном захтеву нити је предметни захтев проследила надлежном органу с обзиром на утврђену околност да притужилац није ни осигураник нити корисник пензије. Републички фонд за пензијско и инвалидско осигурање и надлежна филијала погрешно су закључили да је за поступање по предметном захтеву потребно сачекати одлуку Управног суда имајући у виду цитирану одредбу члана 92. Закона о социјалној заштити по којој грађани имају право на додатак за помоћ и негу другог лица уколико то право не могу да остваре по другом правном основу. Јасно је да поменути орган није поступио и доставио одговарајући правни акт притужиоцу у овом случају. Наведени разлог којим се руководио Фонд приликом заузимања става у овом случају (чекање одлуке Управног суда), не може се сматрати оправданим и прихватљивим, имајући у виду прописана правила за одлучивање по захтевима грађана и предметно правно питање (право на помоћ и негу другог лица).

⁵ „Сл. гласник РС“ бр. 79/2005, 101/2007, 95/2010 и 99/2014.

⁶ „Сл. гласник РС“ број 24/2011.

Поменути орган треба да има у виду правила општег управног поступка која се тичу правноснажности и извршности одлука. Посебно треба да има у виду да одлучивање о наведеном правном питању (туђа помоћ и нега) није у надлежности суда већ органа управе Фонда ПИО или Центра за социјални рад. Имајући у виду протек времена од подношења захтева, притужиоцу је ускраћена могућност на одлучивање о предметном захтеву пред надлежним органом и тиме на делотворно правно средство. Такође, Заштитник грађана је става да би мериторно одлучивање о захтеву, односно његово одбијање или одбацивање због ненадлежности, у овом тренутку тј. након више од годину дана „ћутања управе“, било у супротности са самим циљем и смислом одредби Закона о социјалној заштити и Закона о пензијском и инвалидском осигурању. Због тога, имајући у виду начела и правила управног поступка и принципе добре управе, Заштитник грађана сматра да у конкретној ситуацији, када је очигледно да притужилац због одбијања његовог захтева на остваривање права на инвалидску пензију не би могао да оствари ни право на право на новчану накнаду за помоћ и негу другог лица пред Фондом ПИО, Фонд ПИО треба да предметни захтев проследи надлежном Центру за социјални рад како би Центар одлучио о његовом захтеву. При томе, може се закључити да притужиоцу није пружена ни адекватна помоћ приликом остварења и заштите његових права већ му је, чак, и отежано остваривање права и правних интереса која му по закону припадају. Такође, може се закључити да је Дирекција Покрајинског фонда каснила приликом одлучивања и достављања решења по његовој жалби у предмету инвалидске пензије имајући у виду да је Филијала Панчево донела решење 5. маја 2015. године, док је другостепено решење донето 6. октобра 2015. године.

Овом приликом потребно је подсетити да је поводом упућивања целокупних списка предмета Управном суду, Заштитник грађана водио поступак контроле законитости и правилности рада Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање и актом 15-2453/13 од 26. децембра 2013. године упутио препоруке Фонду ПИО. У извршењу тих препорука, Дирекција Фонда ПИО је донела Инструкцију 02 бр. 181-935/14 од 18. фебруара 2014. године.

Сагледавајући податке до којих се дошло на основу примљене притужбе и допуне притужбе, као и достављеног одговора надлежног органа управе, може се закључити да се у конкретном случају несумњиво ради о кршењу начела управног поступка и принципа добре управе, чиме је странци онемогућено брзо и делотворно остваривање њених права и правних интереса.

На основу свих утврђених чињеница и околности, Заштитник грађана је утврдио пропусте у раду Филијале Панчево, сагласно члану 31. став 2. Закона о Заштитнику грађана, упутио препоруке поменутом органу ради отклањања уоченог недостатка у раду, као и у циљу унапређења рада органа управе и спречавања сличних пропуста у будућности.

ЗАМЕНИЦА ЗАШТИТНИКА ГРАЂАНА

Владана Јовић

Доставити:

- Републичком фонду за пензијско и инвалидско осигурање - Дирекција

-
- Републичком фонду за пензијско и инвалидско осигурање, Дирекција Покрајинског фонда, Филијала Панчево
 - Притужиоцу.